

ПРОГРАМА ПОЧАТКОВОГО РІВНЯ НАВЧАННЯ ОСНОВИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Програма початкового рівня навчання складається з двох самостійних розділів: «Малювання» та «Ліплення», кожен з яких має свою мету, завдання, методи, форми, засоби навчання, ресурсне забезпечення.

ОГЛЯД ЗМІСТУ ПРОГРАМИ початкового рівня навчання

Розділ, тема	Кількість годин		
	Рік навчання		
	I	II	III
Вступ	4	4	4
Розділ 1. Малювання	68	68	140
1.1. Предметне малювання	26	26	62
1.2. Сюжетне малювання	6	6	16
1.3. Декоративне малювання	6	4	10
1.4. Основи кольорознавства	4	6	8
1.5. Основи живопису	16	16	32
1.6. Нетрадиційні техніки малювання	8	8	8
1.7. Екскурсії, виставки, ярмарки, свята	2	2	4
Розділ 2. Ліплення	68	68	68
2.1. Предметне ліплення	24	24	22
2.2. Сюжетне ліплення	20	22	22
2.3. Декоративне ліплення	22	20	22
2.4. Екскурсії, виставки, ярмарки, свята	2	2	2
Підсумок	4	4	4
Разом	144	144	216

РОЗДІЛ 1. МАЛЮВАННЯ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Малювання є найважливішим засобом у формуванні особистості дитини, образотворча діяльність дарує дітям радість пізнання творчості. Зазнавши це почуття одного разу, дитина буде прагнути в своїх малюнках розповісти про те, що дізналася, побачила, пережила.

Види зображувальної діяльності різноманітні. Особливе місце серед них належить малюванню, в якому виявляється особистість дитини і яке істотно впливає на формування цієї особистості. Феномен дитячого малюнка полягає у його цінності для дитини, її батьків. Для дитини малюнок є формою й засобом комунікації з іншими людьми й однолітками, її самовираженням, самоствердженням, а також своєрідною картиною світу; для батьків — це шлях до порозуміння з нею та гармонізації родинних стосунків; для педагогів і психологів – матриця внутрішнього світу, розвитку всіх сфер особистості дитини, її соціологізації, Я-концепції. У малюванні дитина виявляє своє прагнення до пізнання навколишнього світу і, певною мірою, рівень цього пізнання. Чим краще в неї розвинені сприймання, спостережливість, чим ширший запас уявлень, тим повніше і точніше вона відображає дійсність у своїй творчості, тим багатші, виразніші її малюнки. Зображувальна діяльність дітей дошкільного та молодшого шкільного віку пов'язана не лише з окремими психічними функціями (сприймання, пам'ять, мислення, уява), а й з особистістю загалом. У ній виявляються інтереси, темперамент, деякі статеві відмінності дитини.

Саме тому домінуюче значення має спрямованість програми на розвиток емоційно-ціннісного ставлення дитини до світу. Навчальна програма побудована так, щоб дати вихованцям ясні уявлення про систему взаємодії мистецтва з життям. Передбачається широке залучення життєвого досвіду дітей, прикладів з навколишньої дійсності. Робота на основі спостереження і естетичного переживання навколишньої реальності є важливою умовою засвоєння дітьми програмного матеріалу.

Практична художня діяльність у групах початкового рівня навчання має пропедевтичний характер, передбачає ознайомлення з різноманітними художніми матеріалами й техніками та включає роботу за зразком, з пам'яті, з натури, за уявою.

Програму початкового рівня спрямовано на дітей віком 5-8 років і розраховано на три роки навчання.

Заняття з малювання проводяться один раз на тиждень у групах I-II років навчання (2 год. на тиждень, 72 год. на рік) і двічі на тиждень у групах III року навчання (4 год. на тиждень, 144 год. на рік). Тривалість заняття – 2 год.

Метою програми початкового рівня навчання є залучення через малювання до мистецтва, розвиток художньо-творчих здібностей за допомогою образотворчої діяльності, оволодіння способами практичної художньої діяльності.

Для вихованців початкового рівня навчання основними завданнями є:

Розвивальні:

- розвиток художніх та загальних здібностей, збагачення емоційно-чуттєвої сфери, стимулювання художньо-образного мислення;
- розвиток сенсомоторних здібностей дітей: узгодженості в роботі очей і руки, вдосконалення координації рухів, гнучкості, сили, точності у виконанні дій, корекції дрібної моторики пальців рук;
- розвиток художньо-практичних умінь та навичок і вміння використовувати набуті знання у самостійній художній діяльності;
- розвиток охайності, здатності до самостійної роботи і аналізу зробленої роботи;
- формування художніх та естетичних вподобань, відчуття краси та гармонії, здатності емоційно відгукуватися на різноманітні прояви естетичного у навколишньому світі, вміння підмічати прекрасне у спостережуваних явищах та усвідомлювати його, потреби в спогляданні та милуванні.

Виховні:

- виховання естетичного смаку, естетичного ставлення до дійсності, розуміння зв'язку мистецтва з природою та життєдіяльністю людини;
- виховання елементарних світоглядних уявлень і ціннісних орієнтацій, розуміння зв'язків мистецтва з природним і культурним середовищем, життєдіяльністю людини, сучасною технікою, засобами масової інформації;
- виховання потреби в художньо-естетичному самовдосконаленні відповідно до вікових можливостей;
- збагачення моральних якостей, здатності проявляти себе в мистецтві;
- виховання культури діяльності, формування навичок співпраці;
- виховання працелюбності, терпіння, охайності, прагнення доводити почату роботу до кінця;
- виховання ціннісного ставлення до людини, її культури, праці.

Навчальні:

- засвоєння початкових знань, основних понять про види і жанри мистецтв, особливості художньо-образної мови образотворчого мистецтва;
- опанування елементарних художніх умінь та навичок у процесі власної практичної діяльності: вміння впевнено проводити лінію, передавати форму, конструктивну будову, виконувати чіткий рисунок, передавати просторові співвідношення та об'єм на площині;
- опанування на доступному рівні техніки роботи олівцем, гуашшю, аквареллю, восковими крейдами, свічкою, пальцем, соскою, застосовувати різні техніки в одному малюнку;
- засвоєння знань про розміщення спектральних кольорів у колірному крузі, їх відтінків; механічне змішування фарб для отримання нових відтінків кольорів;
- розвиток вміння працювати різними художніми інструментами і матеріалами, дотримуючись правил безпечного користування інструментами та матеріалами художника.

Методична система, що забезпечує реалізацію закладених у зміст програми ідей, спрямовується на розвиток таких якостей вихованців як ініціативність, активність, самостійність, креативність. Для цього застосовуються ігрові, інтерактивні, проблемно-евристичні технології, емоціогенні ситуації. Пріоритет надається засобам особистісно-розвивального спрямування, що забезпечують суб'єкт-суб'єктну взаємодію. Важливого значення набувають методи й прийоми стимулювання асоціативно-образного мислення (міжвидові мистецькі паралелі, аналогії, порівняння тощо), пошук вихованцями в мистецтві особистісно значущих смислів, співзвучних власному досвіду. Програма передбачає зв'язок із дошкільною та загальною середньою освітою, а також застосування широких міжгалузевих зв'язків в контексті естетизації освітнього середовища.

Матеріал програми згруповано у блоки-теми, кількість уроків та тематика завдань в яких є орієнтовною. Керівник колективу на свій вибір може визначати послідовність виконання репродуктивних, практичних, творчих завдань і вправ, самостійно обирати орієнтовні тематичні завдання та художні техніки і матеріали із запропонованих програмою.

Перший рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	2	-	2
Розділ 1. Малювання	20	48	68
1.1. Предметне малювання	6	20	26
1.2. Сюжетне малювання	2	4	6
1.3. Декоративне малювання	2	4	6
1.4. Основи кольорознавства	2	2	4
1.5. Основи живопису	6	10	16
1.6. Нетрадиційні техніки малювання	2	6	8
1.7. Екскурсії, виставки, ярмарки, свята	-	2	2
Підсумок	2	-	2
Разом	26	46	72

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год.)

Знайомство з майстернею образотворчого мистецтва та майстернею кераміки. Перегляд виставки робіт вихованців арт-майстерні. Правила поведінки, техніка безпеки.

1. Малювання (68 год.)

1.1. Предметне малювання (26 год.)

Теоретична частина:

- Різноманітність форм навколишнього світу (на доступному рівні). Прості геометричні форми: прямокутник, квадрат, круг, овал. Взаємозв'язок основної форми та її частин.
- Особливості зображення складної форми на основі простих форм. Порівняння розмірів, форм та їх складових частин.

Практична частина:

- Вправлення у побудові простих геометричних форм.
- Побудова складних форм на основі простих геометричних форм. Порівняння розмірів, форм та їх складових частин.

1.2. Сюжетне малювання (6 год.)

Теоретична частина:

- Сюжетні зображення. Взаємозв'язок зображення і події.
- Взаємозв'язок художнього твору і малюнка.

Практична частина:

- Передача в сюжетному малюнку враження від власних подій (розваги, ігри, свята, подорожі).
- Відображення в малюнку змісту художнього твору (на доступному рівні).

1.3. Декоративне малювання (6 год.)

Теоретична частина:

- Поняття про візерунок та орнамент (на пропедевтичному рівні).
- Варіанти розташування візерунків на різних геометричних формах.
- Виразальні можливості силуетної форми.
- Геометричні та рослинні орнаменти (загальні уявлення).
- Види декоративно-прикладного мистецтва: кераміка, декоративний розпис, килимарство, витинанка, народна іграшка (на пропедевтичному рівні).

Практична частина:

- Створення найпростіших орнаментів (за зразком).
- Прикрашання візерунками різних геометричних форм (смуга, квадрат, круг), розташування візерунків по краях форми, у кутах, в середині, по всій площині.
- Заповнення площини аркуша силуетними зображеннями.
- Декоративне прикрашання форм геометричними елементами. Спрощення форм рослинного світу під час створення орнаменту (на доступному рівні).

1.4. Основи кольорознавства (4 год.)

Теоретична частина:

- Поняття про основні (червоний, жовтий, синій) та похідні (оранжевий, зелений, фіолетовий) кольори. Способи утворення похідних кольорів (загальні уявлення).
- Ознайомлення зі спектральними кольорами та їхньою послідовністю (загальні уявлення).
- Ознайомлення з групами теплих та холодних кольорів (загальні уявлення).
- Асоціативне сприйняття кольорів («веселий», «легкий», «ніжний» тощо).

Практична частина:

- Використання у роботі всіх кольорів спектра, підкреслення ознак предмета кольором.
- Вправлення у механічному змішуванні похідних кольорів (за зразком).
- Малювання спектральних кольорів (веселка).
- Створення зображень на основі теплих та холодних кольорів.
- Вправи на асоціативне сприйняття кольорів («клоуни», «музика»).

1.5. Основи живопису (16 год.)

Теоретична частина:

- Ознайомлення з матеріалами та інструментами художника. Ознайомлення з прийомами користування акварельними та гуашевими фарбами, пензлями, палітрою.

- Ознайомлення з основними жанрами образотворчого мистецтва (на пропедевтичному рівні).
- Формування вміння статично малювати з натури, вдивлятися, помічати й передавати характерні особливості зображуваного предмета.
- Поняття про лінію горизонту. Розміщення елементів зображення з дотриманням їх просторового взаєморозташування (біля, над, під, праворуч, ліворуч, вгорі, внизу).
- Поняття композиції (на пропедевтичному рівні). Заповнення площини аркуша (велике зображення). Усвідомлення вибору положення аркуша паперу залежно від форми об'єкта зображення.

Практична частина:

- Вдосконалення технічних навичок роботи олівцем. Удосконалення навичок користування матеріалами та інструментами художника. Використання різних прийомів користування акварельними та гуашевими фарбами, пензлями, палітрою.
- Малювання з натури простих предметів (овочі, фрукти, посуд, іграшки).
- Малювання нескладних пейзажів за задумом. Розміщення елементів зображення з дотриманням їх просторового взаєморозташування.

1.6. Нетрадиційні техніки малювання (8 год.)

Теоретична частина:

- Ознайомлення з нетрадиційними техніками малювання.

Практична частина:

- Малювання пальчиком, соскою, піпеткою, використання в роботі тичка, щіточки.
- Виконання робіт в техніці монотипія.
- Малювання свічкою.

1.7. Екскурсії, виставки, ярмарки, свята (2 год.)

Збагачення емоційного досвіду. Набуття досвіду цілеспрямованого естетичного сприймання під час відвідування виставки. Набуття досвіду власної виставкової діяльності.

Підсумок (2 год.)

Підсумкова виставка кращих робіт вихованців першого року навчання «Перші кроки».

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- правила безпеки життєдіяльності;
- основні інструменти і матеріали художника та правила безпечного користування ними;
- прості геометричні форми: прямокутник, квадрат, круг, овал;
- взаємозв'язок основної форми та її частин;
- взаємозв'язок зображення і події, художнього твору і малюнка;
- правила створення найпростіших геометричних та рослинних орнаментів на різних геометричних формах, виражальні можливості силуетної форми (на пропедевтичному рівні);
- основні та похідні кольори, утворення похідних кольорів шляхом механічного змішування фарб;
- групи теплих та холодних кольорів, асоціативне сприйняття кольорів;
- деякі нетрадиційні техніки малювання (монотипія, малювання патичком, свічкою);
- види та жанри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва (на пропедевтичному рівні);
- можливості мови і виразних засобів образотворчого мистецтва.

Вихованці мають уміти:

- раціонально організувати та прибирати робоче місце;
- будувати складні форми на основі простих геометричних форм;
- порівнювати розміри, форми та їх складові частини;
- передавати пропорції, співвідношення частин малюнка;
- створювати нескладні за змістом сюжетні зображення (за зразком), відображати в сюжетному малюнку зміст події або художнього твору, передавати враження від події;
- виконувати нескладні візерунки за зразком, прикрашати різні геометричні форми, розташовуючи візерунки по краях форми, у кутах, в середині, по всій площині відповідно до задуму, заповнювати площину аркуша силуетними зображеннями;
- створювати похідні кольори шляхом механічного змішування;
- використовувати в роботі всі кольори спектру, підкреслювати ознаки предмета кольором;
- розрізняти холодні і теплі кольори, давати характеристику кольору на асоціативному рівні («веселий», «сумний», «важкий», «легкий» тощо);
- виконувати нескладні роботи в нетрадиційних техніках (монотипія, малювання патичком, свічкою);
- самостійно визначати положення аркуша паперу залежно від форми об'єкта зображення, заповнювати площину аркуша відповідно до задуму;
- розрізняти використані художником засоби виразності; виражати свої почуття і емоції за допомогою засобів художньої виразності.

Вихованці мають набути досвід:

- безпечного користування художніми інструментами та матеріалами: роботи олівцем, гуашшю, аквареллю, восковими олівцями, свічкою, пальцем, соскою, на доступному рівні, застосовувати різні техніки в одному малюнку;
- створення нескладних композицій за зразком та власним задумом;
- роботи в колективі.

Другий рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	2	-	2
Розділ 1. Малювання	20	48	68
1.1. Предметне малювання	6	20	26
1.2. Сюжетне малювання	2	4	6
1.3. Декоративне малювання	2	2	4
1.4. Основи кольорознавства	2	4	6
1.5. Основи живопису	6	10	16
1.6. Нетрадиційні техніки малювання	2	6	8
1.7. Екскурсії, виставки, ярмарки, свята	-	2	2
Підсумок	2	-	2
Разом	24	48	72

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год.)

Знайомство з майстернею образотворчого мистецтва та майстернею кераміки. Перегляд виставки робіт вихованців арт-майстерні. Правила поведінки, техніка безпеки.

1. Малювання (68 год.)

1.1. Предметне малювання (26 год.)

Теоретична частина:

- Різноманітність форм навколишнього світу (закріплення та розширення знань). Прості геометричні форми: прямокутник, квадрат, круг, овал; відхилення від основної форми (видовжений, розширений). Взаємозв'язок основної форми та її частин.
- Особливості зображення складної форми на основі простих форм. Порівняння розмірів форм та їх складових частин. Промальовування деталей зображення.
- Поняття про будову фігури людини (тулуб, голова, руки, ноги), порівняння цих частин за формою та розміром.

Практична частина:

- Вправляння у побудові різноманітних геометричних форм.
- Побудова складних форм на основі простих геометричних форм. Порівняння розмірів форм та їх складових частин.
- Зображення людини (на доступному рівні), зображення всіх частин людської фігури, відображення основних форм, пропорцій людського тіла (на доступному рівні).

1.2. Сюжетне малювання (6 год.)

Теоретична частина:

- Сюжетні зображення. Взаємозв'язок зображення і події.
- Взаємозв'язок художнього твору і зображення. Поняття ілюстрація (на пропедевтичному рівні).
- Динамічність образу. Взаємодія героїв зображення.

Практична частина:

- Передача в сюжетному малюнку враження від власних подій (розваги, ігри, свята, подорожі).
- Відображення в малюнку змісту художнього твору, виділення головного розміром, формою, кольором.
- Зображення взаємодії героїв за допомогою передачі елементарних рухів.

1.3. Декоративне малювання (4 год.)

Теоретична частина:

- Поняття про візерунок та орнамент (на доступному рівні).
- Поняття про ритм у візерунках (на доступному рівні).
- Поняття симетрії (на пропедевтичному рівні).
- Виразальні можливості силуетної форми (закріплення та розширення знань).
- Геометричні та рослинні орнаменти (розширення знань).
- Декоративне прикрашання форм геометричними елементами. Спрощення форм рослинного світу під час створення орнаменту.
- Декорування предметів побуту: краса декоративних розписів, значення ужиткового мистецтва (на пропедевтичному рівні).
- Види декоративно-прикладного мистецтва: кераміка, декоративний розпис, килимарство, витинанка, народна іграшка. (закріплення та розширення знань).

Практична частина:

- Створення найпростіших орнаментів (за задумом). Прикрашання візерунками різних геометричних форм (смуга, квадрат, круг), розташування візерунків по краях форми, у кутах, в середині, по всій площині; прикрашення форм, що імітують предмети побуту.
- Заповнення площини аркуша силуетними зображеннями (вдосконалення навичок).
- Симетричне розташування візерунків на різних формах (смуга, квадрат, розет, круг).
- Декоративне прикрашання форм геометричними елементами. Спрощення форм рослинного світу під час створення орнаменту (на доступному рівні).

1.4. Основи кольорознавства (6 год.)

Теоретична частина:

- Поняття про основні (червоний, жовтий, синій) та похідні (оранжевий, зелений, фіолетовий) кольори. Способи утворення похідних кольорів (закріплення та розширення знань).
- Ознайомлення зі спектральними кольорами та їхньою послідовністю (систематизація та узагальнення знань). Розбіл та затемнення спектральних кольорів.
- Використання всіх кольорів спектра, підкреслення кольором ознак предмета, частини доби, пори року.
- Ознайомлення з групами теплих та холодних кольорів (закріплення та розширення знань).
- Асоціативне сприйняття кольорів («веселий», «легкий», «ніжний» тощо).

Практична частина:

- Вправлення у механічному змішуванні похідних кольорів (колірний круг 6 кольорів), розбілі та затемненні спектральних кольорів.
- Використання у роботі всіх кольорів спектра, підкреслення ознак предмета кольором. Використання відтінків спектральних кольорів під час виконання творчих завдань.
- Створення зображень на основі теплих та холодних кольорів.
- Вправи на асоціативне сприйняття кольорів («клоуни», «настрій», «музика» тощо). Створення за допомогою кольору певного за характером виразного образу.

1.5. Основи живопису (16 год.)

Теоретична частина:

- Ознайомлення з матеріалами та інструментами художника. Ознайомлення з прийомами користування акварельними та гуашевими фарбами, пензлями, палітрою (закріплення та розширення знань).
- Технічні прийоми: по вологому паперу аквареллю, напівсухим пензлем. Поєднання різних технік в одному малюнку.

- Ознайомлення з основними жанрами образотворчого мистецтва (закріплення та розширення знань).
- Поняття композиції (на пропедевтичному рівні). Заповнення площини аркуша (виділення основного та другорядного).
- Поняття про лінію горизонту. Розміщення елементів зображення з дотриманням їх просторового взаєморозташування. Поняття плану.
- Усвідомлення вибору положення аркуша паперу залежно від форми об'єкта зображення.

Практична частина:

- Формування вміння статично малювати з натури, вдивлятися, помічати й передавати характерні особливості.
- Вдосконалення технічних навичок роботи олівцем. Удосконалення навичок користування матеріалами та інструментами художника. Використання різних технічних прийомів користування акварельними та гуашевими фарбами, пензлями, палітрою.
- Вправлення у роботі різними техніками живопису: по вологому паперу аквареллю, напівсухим пензлем. Поєднання різних технік в одному малюнку.
- Малювання з натури простих предметів (овочі, фрукти, посуд, іграшки).
- Малювання нескладних пейзажів за задумом. Розміщення елементів зображення з дотриманням їх просторового взаєморозташування, урахування плановості (на доступному рівні).

1.6. Нетрадиційні техніки (8 год.)

Теоретична частина:

- Ознайомлення з нетрадиційними техніками малювання.

Практична частина:

- Гратаж (прошкрябування покритої воском поверхні).

- Кляксографія.
- Малювання пальчиком, соскою, піпеткою, використання в роботі тичка, щіточки (вдосконалення навичок).
- Відтиск/ штампування

1.7. Екскурсії, виставки, ярмарки, свята (2 год.)

Збагачення емоційного досвіду. Набуття досвіду цілеспрямованого естетичного сприймання під час відвідування виставки. Набуття досвіду власної виставкової діяльності.

Підсумок (2год.)

Підсумкова виставка кращих робіт вихованців другого року навчання.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- правила безпеки життєдіяльності;
- основні інструменти і матеріали художника та правила безпечного користування ними;
- прості геометричні форми: прямокутник, квадрат, круг, овал, відхилення від основної форми;
- взаємозв'язок основної форми та її частин, особливості зображення складної форми на основі простих;
- схему побудови фігури людини (на доступному рівні);
- взаємозв'язок зображення і події, художнього твору і малюнка;
- поняття про ілюстрацію (на пропедевтичному рівні);
- поняття про орнамент, ритм та симетрію в орнаментах;

- правила створення найпростіших геометричних та рослинних орнаментів на різних геометричних формах, виражальні можливості силуетної форми;
- основні та похідні кольори (колірний круг з 6 кольорів) , утворення похідних кольорів шляхом механічного змішування фарб;
- назви та послідовність розміщення всіх кольорів спектру;
- групи теплих та холодних кольорів, асоціативне сприйняття кольорів;
- технічні прийоми роботи аквареллю по вологому паперу, напівсухим пензлем;
- поняття композиції (на пропедевтичному рівні),
- основні види та жанри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва;
- можливості мови і виразних засобів образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва;
- деякі нетрадиційні техніки малювання (гратаж, кляксографія, малювання патичком, штампування).

Вихованці мають уміти:

- раціонально організовувати та прибирати робоче місце;
- вільно користуватися акварельними та гуашевими фарбами, пензлями, палітрою;
- будувати складні форми на основі простих геометричних форм, порівнювати розміри, форми та їх складові частини, передавати пропорції, співвідношення частин малюнка;
- зображувати фігуру людини, враховуючи основні форми та пропорції (на доступному рівні);
- створювати нескладні за змістом сюжетні зображення, відобразити в сюжетному малюнку зміст події або художнього твору, виділяючи головне розміром, кольором, формою, передавати враження від події;

- зображувати взаємодії героїв, передаючи елементарні рухи;
- виконувати нескладні візерунки за зразком та задумом, спрощувати форми рослинного світу (на доступному рівні);
- прикрашати різні геометричні форми, розташовуючи візерунки симетрично, по краях форми, у кутах, в середині, по всій площині відповідно до задуму, прикрашати форми, що імітують предмети побуту, заповнювати площину аркуша силуетними зображеннями;
- створювати похідні кольори шляхом механічного змішування, розбілювати та затемнювати спектральні кольори;
- використовувати в роботі всі кольори спектру та їх відтінки;
- розрізняти холодні і теплі кольори, давати характеристику кольору на асоціативному рівні (веселий, сумний, важкий, легкий тощо), підкреслювати ознаки предмета кольором, створювати зображення на основі теплих та холодних кольорів;
- самостійно визначати положення аркуша паперу залежно від форми об'єкта зображення, заповнювати площину аркуша відповідно до задуму;
- використовувати різні технічні прийоми роботи олівцями, акварельними та гуашевими фарбами;
- статично малювати з натури прості предмети, передаючи характерні особливості зображуваного; малювати нескладні пейзажі за задумом, враховуючи плановість та просторове взаєморозташування елементів;
- розрізняти використані художником засоби виразності; виражати свої почуття і емоції за допомогою засобів художньої виразності;
- самостійно добирати способи зображення і матеріали в процесі створення задуманого образу.
- виконувати нескладні роботи в нетрадиційних техніках (гратаж, кляксографія, малювання патичком, штампування).

Вихованці мають набути досвід:

- безпечного користування художніми інструментами та матеріалами: роботи олівцем, гуашшю, аквареллю, восковими олівцями на доступному рівні, застосування різних технік в одному малюнку;
- створення нескладних композицій за зразком та власним задумом;
- створення найпростіших орнаментів та декорування побутових предметів (на елементарному рівні);
- роботи в колективі;
- власної виставкової діяльності.

Третій рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	2		2
Розділ 1. Малювання	34	106	140
1.1. Предметне малювання	12	50	62
1.2. Сюжетне малювання	4	12	16
1.3. Декоративне малювання	2	8	10
1.4. Основи кольорознавства	2	6	8
1.5. Основи живопису	12	20	32
1.6. Нетрадиційні техніки малювання	2	6	8
1.7. Екскурсії, виставки, ярмарки, свята		4	4
Підсумок	2		2
Разом	38	106	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год.)

Знайомство з планом та завданнями гуртка. Перегляд виставки робіт вихованців арт-майстерні. План роботи на рік. Організація робочого місця. Закріплення правил поведінки, техніка безпеки.

1. Малювання (140 год.)

1.1. Предметне малювання (62 год.)

Теоретична частина:

- Різноманітність форм навколишнього світу. Взаємозв'язок форми і умов проживання представників тваринного і рослинного світу (на доступному рівні).
- Різноманітність геометричних форм, відхилення від основної форми. Взаємозв'язок основної форми та її частин.
- Особливості зображення складної форми на основі простих форм. Порівняння розмірів, форм та їх складових частин.
- Поняття про будову фігури людини (тулуб, голова, руки, ноги), порівняння цих частин за формою та розміром. Поняття пропорції тіла (на елементарному рівні).

Практична частина:

- Вправляння у побудові різноманітних геометричних форм.
- Побудова складних форм на основі простих геометричних форм. Порівняння розмірів, форм та їх складових частин. Промальовування деталей зображення, деталізація переднього плану.
- Зображення людини (на доступному рівні), зображення всіх частин людської фігури, відображення основних форм, пропорцій людського тіла.

1.2. Сюжетне малювання (16 год.)

Теоретична частина:

- Поняття «ілюстрація» (на елементарному рівні).
- Відображення в малюнку змісту художнього твору, виділення головного розміром, формою, кольором.
- Динамічність образу. Взаємодія героїв зображення.

Практична частина:

- Передача в сюжетному малюнку враження від власних подій (розваги, ігри, свята, подорожі).
- Малювання нескладних ілюстрацій. Відображення в малюнку змісту художнього твору, виділення головного розміром, формою, кольором. Зображення взаємодії героїв за допомогою передачі елементарних рухів.

- Передача в малюнку власного ставлення до зображуваних подій.

1.3. Декоративне малювання (10 год.)

Теоретична частина:

- Поняття про візерунок та орнамент (закріплення та розширення знань). Значення орнаментів у житті та побуті людини.
- Ознайомлення з геометричними та рослинними орнаментами (розширення знань).
- Поняття про ритм у візерунках (закріплення та розширення знань).
- Розширення уявлень про симетричну форму, її роль в побудові орнаментів.
- Види декоративно-прикладного мистецтва: кераміка, декоративний розпис, килимарство, витинанка, народна іграшка (закріплення та розширення знань).

Практична частина:

- Створення власних орнаментів. Ускладнення ритмічних повторів у побудові орнаментів. Прикрашання візерунками різних геометричних форм (смуга, квадрат, круг), розташування візерунків по краях форми, у кутах, у середині, по всій площині; прикрашання форм, що імітують предмети побуту.
- Симетричне розташування візерунків на різних формах (смуга, квадрат, розета, круг).
- Декоративне прикрашання форм геометричними елементами. Спрощення форм рослинного світу під час створення орнаменту (ускладнення завдань).

1.4. Основи кольорознавства (8 год.)

Теоретична частина:

- Поняття про основні та похідні кольори, способи утворення похідних кольорів (актуалізація знань).
- Колірний круг (12 кольорів). Збагачення палітри колірних відтінків. Утворення відтінків кольорів (жовто-оранжевий, синьо-зелений).

- Ознайомлення зі спектральними кольорами та їхньою послідовністю. Розбілення та затемнення спектральних кольорів (закріплення та розширення знань).
- Теплі та холодні кольори (актуалізація знань).
- Поняття про хроматичні та ахроматичні кольори.
- Асоціативне сприйняття кольорів.
- Елементарні поняття про гармонію споріднених кольорів. Поняття про колорит, колірну гамму.

Практична частина:

- Вправлення у механічному змішуванні похідних кольорів, розбілюванні та затемненні спектральних кольорів. Утворення відтінків.
- Використання всіх кольорів спектра, підкреслення кольором ознак предмета, частини доби, пори року. Використання відтінків спектральних кольорів під час виконання творчих завдань.
- Створення зображень на основі теплих та холодних кольорів.
- Створення зображень на основі ахроматичних кольорів.
- Вправи на асоціативне сприйняття кольорів («пори року», «частини доби» «настрій», «музика» тощо). Створення за допомогою кольору певного за характером виразного образу.
- Вправи на визначення гармонійних колірних сполучень, визначення колірної гамми, колориту зображення.

1.5. Основи живопису (32 год.)

Теоретична частина:

- Розширення знань про прийоми користування акварельними та гуашевими фарбами, пензлями, палітрою.
- Засоби виразності живопису. Передача багатства кольорів і відтінків при роботі з натурою.

- Використання різноманітних технічних прийомів (по вологому паперу аквареллю, напівсухим пензлем). Поєднання різних технік і матеріалів в одному малюнку.
- Поняття пропорції та масштабу (на елементарному рівні).
- Поняття композиційного центру. Врівноваженість і невраїноваженість композиції.
- Поняття про лінію горизонту. Розміщення елементів зображення з дотриманням їх просторового взаєморозташування. Поняття плановості, розташування за принципом «ближче–нижче», «ближче–більше», «далі–вище», «далі–менше». Просторове явище загороджування.
- Ознайомлення з основними жанрами образотворчого мистецтва (закріплення та розширення знань).

Практична частина:

- Усвідомлення вибору положення аркуша паперу залежно від форми об'єкта зображення, вибір формату для досягнення художньої виразності малюнка.
- Формування вміння статично малювати з натури, вдивлятися, помічати й передавати характерні особливості.
- Вдосконалення технічних навичок роботи олівцем. Удосконалення навичок користування матеріалами та інструментами художника. Використання різних технічних прийомів користування акварельними та гуашевими фарбами, пензлями, палітрою.
- Малювання з натури простих предметів (овочі, фрукти, посуд, іграшки).
- Малювання нескладних пейзажів за задумом. Розміщення елементів зображення з дотриманням їх просторового взаєморозташування. Передача плановості, розташування за принципом «ближче–нижче», «ближче–більше», «далі–вище», «далі–менше». Спроба передавання просторового явища загороджування.

1.6. Нетрадиційні техніки (8 год.)

Теоретична частина:

–Ознайомлення з нетрадиційними техніками малювання.

Практична частина:

- Монотипія.
- Кляксографія.
- Гратаж (прошкрябування покритої воском поверхні).

1.7. Екскурсії, виставки, ярмарки, свята (4 год.)

Збагачення емоційного досвіду. Набуття досвіду цілеспрямованого естетичного сприймання під час відвідування виставки. Набуття досвіду власної виставкової діяльності.

Підсумок

Підсумкова виставка робіт вихованців початкового рівня навчання.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- правила безпеки життєдіяльності;
- основні інструменти і матеріали художника та правила безпечного користування ними;
- різноманітність геометричних форм, відхилення від основної форми, взаємозв'язок основної форми та її частин;
- різноманітність форм навколишнього світу, взаємозв'язок форми і умов проживання представників тваринного та рослинного світу;
- схему побудови фігури людини, пропорції тіла (на доступному рівні);
- взаємозв'язок зображення і події, художнього твору і малюнка;
- поняття про ілюстрацію, взаємодію героїв зображення (на елементарному рівні);

- поняття про орнамент та його значення в житті людини, ритм та симетрію в орнаментах;
- правила створення найпростіших геометричних та рослинних орнаментів на різних геометричних формах, виражальні можливості силуетної форми;
- основні та похідні кольори (колірний круг з 12 кольорів), способи утворення похідних кольорів та відтінків кольорів шляхом механічного змішування фарб;
- назви та послідовність розміщення всіх кольорів спектру;
- хроматичні та ахроматичні кольори;
- групи теплих та холодних кольорів, асоціативне сприйняття кольорів;
- правила створення найпростіших колірних гармоній;
- технічні прийоми роботи аквареллю гуашшю, олівцем, поєднання різних технік та прийомів в одному малюнку;
- поняття лінії горизонту, плановості, композиційного центру, пропорції, масштабу;
- види та жанри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва;
- можливості мови і виразних засобів образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва;
- деякі нетрадиційні техніки малювання (монотипія, гратаж, кляксографія).

Вихованці мають уміти:

- раціонально організувати та прибирати робоче місце;
- вільно користуватися акварельними та гуашевими фарбами, восковими та акварельними олівцями, пензлями, палітрою;
- будувати складні форми на основі простих геометричних форм, порівнювати розміри, форми та їх складові частини, передавати пропорції,

- співвідношення частин малюнка, промальовувати деталі, деталізувати передній план;
- зображувати фігуру людини, враховуючи основні форми та пропорції всіх частин тіла (на доступному рівні);
 - створювати нескладні за змістом сюжетні зображення, відображати в сюжетному малюнку зміст події або художнього твору, виділяючи головне розміром, кольором, формою, передавати власне ставлення до зображуваного;
 - зображувати взаємодії героїв, надавати динамічність образу, передаючи елементарні рухи;
 - створювати прості орнаменти, використовуючи ритмічні повтори та симетричне розташування візерунків, спрощувати форми рослинного світу (на доступному рівні);
 - прикрашати геометричними та рослинними орнаментами різні геометричні форми та форми, що імітують предмети побуту;
 - створювати похідні кольори та відтінки кольорів шляхом механічного змішування фарб, розбілювати та затемнювати спектральні кольори;
 - використовувати в роботі всі кольори спектру та їх відтінки, створювати гармонійні кольоросполучення;
 - розрізняти холодні і теплі кольори, давати характеристику кольору на асоціативному рівні, підкреслювати кольором ознаки предмета, частини доби, пори року;
 - створювати зображення на основі ахроматичних кольорів, певної колірної гами;
 - усвідомлювати вибір положення аркуша паперу та формату залежно від форми та розміру об'єкта зображення, заповнювати площину аркуша відповідно до задуму;
 - використовувати різні технічні прийоми роботи олівцями, акварельними та гуашевими фарбами;

- малювати з натури прості предмети, передаючи характерні особливості зображуваного; малювати нескладні пейзажі за задумом, враховуючи плановість та просторове взаєморозташування елементів, намагатися передати просторове явище загороджування;
- розрізняти використані художником засоби виразності, виражати свої почуття і емоції за допомогою засобів художньої виразності;
- самостійно добирати способи зображення і матеріали в процесі створення задуманого образу;
- виконувати нескладні роботи в нетрадиційних техніках (гратаж, кляксографія, монотипія).

Вихованці мають набути досвід:

- безпечного користування художніми інструментами та матеріалами: роботи олівцем, гуашшю, аквареллю, восковими та акварельними олівцями на доступному рівні, застосування різних технік в одному малюнку;
- створення завершених робіт за зразком та власним задумом;
- створення нескладних орнаментів та декорування побутових предметів;
- роботи в колективі;
- власної виставкової та конкурсної діяльності.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ ТА ІНВЕРТАР

Обладнання	Кількість
Основне обладнання	
Кімната для занять (добре освітлена, у відповідності до санітарних правил і норм)	1 шт.
Підсобне приміщення для зберігання необхідного обладнання, художніх матеріалів	1 шт.
Столи для занять	10 шт.
Стільці	20 шт.
Дошка демонстраційна	1 шт.
Комп'ютер	1 шт.
Проектор	1 шт.
Для практичних занять	К-ть на 1 дитину
Фарби акварельні	1 наб.
Фарби гуашеві	1 наб.
Папір	2 уп.
Пензлі	3 шт.
Посуд для води	1 шт.
Палітра	1 шт.
Прості олівці	2 шт.
Гумка	1 шт.
Воскові олівці	1 наб.
Сухі серветки та рушники	2 уп.
Науково-популярна та довідкова література	За необхідністю
Зразки виконання робіт	За необхідністю
Для виставкових робіт	
Рамки	20 шт.
Папір оформлювальний	20 арк.
Мотузка	10 м
Драбина	1 шт.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеевская Н. Озорной карандаш. – М., 1999.
2. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку « Я у Світі» / Наук. ред. та упоряд. Кононко О. Л. – 2-ге., випр.: К.: Світич, 2008.
3. Горошко Н. А. Усі уроки образотворчого мистецтва (за новою програмою). – Х.: Основа, 2012.
4. Григор'єва Г. Г. Образотворча діяльність дошкільника. - К., 1997.
5. Григор'єва Г. Г. Ігрові прийоми у навчанні дошкільнят образотворчої діяльності. – К.: Просвіта, 1995.
6. Дитина. Методичні рекомендації до програми виховання і навчання від 3 до 7 років / Наукове керівництво: Проскура О В., Кузьменко В. У. – Тернопіль: Богдан, 2004.
7. Дитина. Програма виховання і навчання від 3 до 7 років/ Наукове керівництво: Проскура О. В., Кочина Л. П., Кузьменко В. У. – Тернопіль: Богдан, 2003.
8. Копцева Т. А. Программа «Природа и художник». - М., 2001.
9. Комарова Т. С. Методика навчання образотворчої діяльності та конструювання. – К.: Просвіта, 1991.
10. Ликова І. О. Образотворча діяльність у дитячому садку: планування, конспекти занять, методичні рекомендації. Старша група. – Х.: Ранок-Веста, 2007.
11. Малятко: Програма виховання дітей дошкільного віку. – К.: Холс, 1999.
12. Пасічний А. М. Образотворче мистецтво. Словник-довідник. – Тернопіль: Богдан, 2003.
13. Програма розвитку обдарованих дітей та діагностичні методики / Демченко В. В., Рабченюк Т. С., Савчук Л. О. – Рівне, 2006.
14. Рібцун Ю. В. Програма «Образотворче мистецтво» для загальноосвітніх і спеціальних навчальних закладів для дітей із

тяжкими порушеннями мовлення (підготовчий, 1–4 класи). – Тернопіль: Мандрівець, 2015.

15.Сакулина Н. П. Рисование в дошкольном детстве – М.: Просвещение, 1965.

16.Фесюкова Л. Б. Зустріч з великими педагогами та художниками. Комплексні заняття для дітей 4-8 років. – Х.: Ранок-Веста, 2008.

РОЗДІЛ 2. ЛІПЛЕННЯ.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Ліплення є пропедевтичною складовою такого виду образотворчого мистецтва як скульптура. Освітнє та виховне значення ліплення безцінне, особливо в плані розумового та естетичного розвитку дитини. Ліплення розширює кругозір, сприяє формуванню творчого ставлення до дійсності, моральних відчуттів. Заняття з ліплення виховують естетичний смак, розвивають посидючість дитини, вміння спостерігати, виявляти головне. Розвиває трудові вміння та навички, дрібну моторику і спритність пальців рук.

В даний час педагоги, фахівці в галузі педагогіки, наполягають на тому, що розвиток інтелектуальних і розумових процесів необхідно починати з розвитку руху рук, зокрема, з розвитку рухів у пальцях кисті. Це пов'язано з тим, що розвитку кисті руки належить важлива роль у формуванні головного мозку, його пізнавальних здібностей, становленню мови. А отже, щоб розвивалась дитина та її мозок, необхідно тренувати руки. Саме це в подальшому дасть їй можливість легко навчатися новому, будь то іноземна мова, письмо або математика. Розвиток навичок дрібної моторики важливий ще й тому, що все подальше життя дитини вимагатиме використання точних, координованих рухів руки і пальців, які необхідні, щоб одягатися, малювати і писати, а також виконувати безліч різноманітних побутових і навчальних дій.

Проблема розвитку дрібної моторики, ручної вмілості на заняттях з образотворчої діяльності (ліплення) так само вельми актуальна, оскільки саме образотворча діяльність (ліплення) сприяє розвитку сенсомоторики - узгодженості в роботі очей і руки, вдосконаленню координації рухів, гнучкості, сили, точності у виконанні дій, корекції дрібної моторики пальців рук.

Практична художня діяльність у групах початкового рівня навчання має пропедевтичний характер і передбачає ознайомлення з різноманітними

способами та прийомами ліплення та включає роботу за зразком, з пам'яті, з натури, за уявою в об'ємі та на площині.

Програму початкового рівня спрямовано на дітей віком 5-8 років і розраховано на три роки навчання.

Заняття з ліплення в усіх групах початкового рівня навчання проводяться один раз на тиждень (2 год. на тиждень, 72 год. на рік). Тривалість заняття – 2 год.

Мета – розвиток творчих здібностей дітей, інтересу до естетичної сторони довкілля, задоволення потреб у самовираженні засобами образотворчого мистецтва (ліплення).

Завдання:

Розвивальні:

- розвиток універсальних та специфічних для художньо-творчого процесу особистісних якостей та здібностей: образного, нестереотипного асоціативно-творчого мислення, уяви, фантазії, спостережливості, зорової пам'яті, художнього смаку та художньо-образних якостей зорового сприйняття (сприйняття форми, фактури поверхні тощо);
- розвиток сенсомоторних здібностей дітей: узгодженості в роботі очей і руки, вдосконаленню координації рухів, гнучкості, сили, точності у виконанні дій, корекції дрібної моторики пальців рук.
- розвиток художньо-практичних умінь, навичок та вміння використовувати набуті знання у самостійній художній діяльності;
- розвиток охайності, здатності до самостійної роботи і аналізу зробленої роботи.

Виховні:

- виховання інтересу до ліплення;
- збагачення моральних якостей, здатності проявляти себе в мистецтві;
- формування художніх та естетичних вподобань, відчуття краси та гармонії, здатності емоційно відгукуватися на різноманітні прояви естетичного у

навколишньому світі, вміння підмічати прекрасне у спостережуваних явищах та усвідомлювати його, потреби в спогляданні та милуванні;

- виховання культури діяльності, формування навичок співпраці;
- виховання працелюбності, терпіння, охайності, прагнення доводити почату роботу до кінця;
- виховання ціннісного ставлення до людини, її культури, праці.

Навчальні:

- збагачення уявлення дітей про мистецтво (скульптура малих форм, ужиткова кераміка);
- формування вміння створювати виразні художні образи;
- формування вміння розглядати і обстежувати предмети, в тому числі й за допомогою рук;
- збагачення знань про виразні засоби об'ємного зображення, використання засобів виразності ліплення;
- формування вміння застосовувати різні способи та прийоми ліплення з глини та пластиліну, способи та прийоми декорування власних виробів;
- формування вміння створювати складні за будовою предмети, ліпити предмети за задумом та з натури з декількох частин однакової та різної форми;
- формування вміння оцінювати власні роботи та роботи інших дітей.

Програма передбачає міжпредметні зв'язки з такими навчальними дисциплінами як: малювання, художня література (ліплення за мотивами казок та оповідань), розвиток мовлення (збагачення активного словникового запасу дітей специфічною термінологією), природознавство (збагачення знань про представників живої природи під час предметного ліплення окремих представників флори та фауни, розширення кругозору під час спостережень, знайомство з будовою зображувальних об'єктів).

Програма є орієнтовною. Керівник колективу може вносити зміни та доповнення у її зміст та розподіл годин за темами, плануючи свою роботу відповідно до умов.

Перший рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	2		2
Розділ 2. Ліплення	14	54	68
2.1. Предметне ліплення	6	18	24
2.2. Сюжетне ліплення	4	16	20
2.3. Декоративне ліплення	4	18	22
2.4. Екскурсії, виставки, ярмарки, свята		2	2
Підсумок	2		2
Разом	18	54	72

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год.)

Знайомство з майстернею кераміки. Перегляд виставки робіт вихованців арт-майстерні. Правила поведінки, техніка безпеки.

Розділ 2. Ліплення (68 год.)

2.1. Предметне ліплення (24 год.)

Теоретична частина:

- Способи ліплення з глини (конструктивний, пластичний комбінований).
- Прийоми ліплення: відщипування, розкатування, сплющування, вдавлювання, відтягування, прищипування, притискування, наліп, прошкрябування.

- Різноманітність форм навколишнього світу. Об'ємні геометричні форми: куля, куб, циліндр, пласт, джгутик. Взаємозв'язок основної форми та її частин.

Практична частина:

- Створення виразних образів з глини конструктивним, пластичним, комбінованим способами.
- Обробка пальцями шматочки глини, використовувати основні прийоми ліплення: відщипування, розкатування, сплющування, вдавлювання, відтягування, прищипування, притискування, наліп, прошкрябування; з'єднання частин згладжуванням поверхні вологим пальцем; надання виліпленим фігурам стійкості.
- Ліплення за уявою складних за будовою предметів, враховуючи взаємозв'язок основної форми та її частин.

2.2. Сюжетне ліплення (20 год.)

Теоретична частина:

- Створення сюжетів у ліпленні. Взаємозв'язок елементів зображення для створення сюжету.

Практична частина:

- Об'єднання кількох предметів (2-3) однією підставкою для створення сюжету.

2.3. Декоративне ліплення (22 год.)

Теоретична частина:

- Поняття «ужиткове мистецтво». Кераміка в побуті (на пропедевтичному рівні).
- Українська народна кераміка (на елементарному рівні).

- Народна іграшка (на елементарному рівні).
- Способи та прийоми декорування керамічних виробів.

Практична частина:

- Ліплення посуду за мотивами української кераміки.
- Виготовлення декоративних пластин.
- Ліплення за мотивами народної іграшки.
- Прикрашання виробів декоративними наліпами, способами прошкрябування, штампування.

2.4. Експерсії, виставки, ярмарки, свята (2 год.)

Збагачення емоційного досвіду. Набуття досвіду цілеспрямованого естетичного сприймання під час відвідування виставки. Набуття досвіду власної виставкової діяльності.

Підсумок (2 год.)

Підсумкова виставка кращих робіт вихованців першого року навчання «Перші кроки».

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- правила безпеки життєдіяльності;
- основні інструменти і матеріали для ліплення та правила безпечного користування ними;
- способи та прийоми ліплення;
- об'ємні геометричні форми, зв'язок основної форми та її частин;
- основи створення сюжетів у ліпленні, взаємозв'язок елементів зображення для створення сюжету;
- поняття «ужиткове мистецтво», основні види декоративно-прикладного мистецтва;

- найпростіші способи та прийоми декорування керамічних виробів;

Вихованці мають уміти:

- раціонально організувати та прибирати робоче місце;
- створювати вироби конструктивним, пластичним, комбінованим способами;
- використовувати різні прийоми роботи з глиною: розкачувати пласт, обробляти пальцями шматочки глини, витягувати основні частини, міцно з'єднувати частини, згладжувати поверхню вологим пальцем, прошкрябувати стекою, робити рельєфні наліпи; надавати виліпленим фігурам стійкості;
- створювати складні за будовою предмети, ліпити предмети за задумом з декількох частин однакової та різної форми;
- розуміти взаємозв'язок елементів зображення під час створення сюжету, об'єднувати декілька предметів (2-3) однією підставкою для створення сюжету, доводити задум до кінця;
- ліпити посуд, іграшки за мотивами української кераміки;
- виготовляти декоративні пластини;
- прикрашати вироби декоративними наліпами, способами прошкрябування, штампування.

Вихованці мають набути досвід:

- безпечного користування інструментами та матеріалами при роботі з глиною;
- створення нескладних предметів та композицій за зразком та власним задумом з використанням різних способів та прийомів роботи;
- роботи в колективі.

Другий рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	2	-	2
Розділ 2. Ліплення	16	52	68
2.1. Предметне ліплення	6	18	24
2.2. Сюжетне ліплення	6	16	22
2.3. Декоративне ліплення	4	16	20
2.4. Екскурсії, виставки, ярмарки, свята	-	2	2
Підсумок	2	-	2
Разом	20	52	72

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год.)

Знайомство з майстернею образотворчого мистецтва та майстернею кераміки. Перегляд виставки робіт вихованців арт-майстерні. Правила поведінки, техніка безпеки.

Розділ 2. Ліплення (68 год.)

2.1. Предметне ліплення (24 год.)

Теоретична частина:

- Способи ліплення з глини (конструктивний, пластичний комбінований).
- Різноманітність форм навколишнього світу. Об'ємні геометричні форми: куля, куб, циліндр, пласт, джгутик. Взаємозв'язок основної форми та її частин.

- Робота з природою: пропорції, пластика форми, скульптурне сприймання предметів.
- Робота за задумом: розвиток зорової пам'яті, фантазії.

Практична частина:

- Створення виразних образів з глини конструктивним, пластичним, комбінованими способами.
- Вдосконалення навичок обробки пальцями шматочків глини, використання основних прийомів ліплення: відщипування, розкатування, сплющування, вдавлення, відтягування, прищипування, притискування, наліп, прошкрябування; міцне з'єднання частини згладжуванням поверхні вологим пальцем; надання виліпленим фігурам стійкості.
- Ліплення предметів з природи, передача основних пропорцій, пластики предметів, співвідношення елементів композиції, передавання предметів правдоподібно.
- Ліплення за уявленням складних за будовою предметів, враховуючи взаємозв'язок основної форми та її частин.

2.2. Сюжетне ліплення (22 год.)

Теоретична частина:

- Створення сюжетів у ліпленні. Взаємозв'язок елементів зображення для створення сюжету.
- Розвиток творчої уяви, фантазії, вміння відбирати суттєве в обраній композиції.

Практична частина:

- Ліплення сюжетних композицій з власного досвіду. Ліплення сюжетних композицій за мотивами народних казок. Об'єднання кількох предметів однією підставкою для створення сюжету.

2.3. Декоративне ліплення (20 год.)

Теоретична частина:

- Поняття «ужиткове мистецтво». Кераміка в побуті (на доступному рівні).
- Українська народна кераміка (закріплення та розширення знань).
- Народна іграшка (на доступному рівні).
- Рельєф, види рельєфу: горельєф, барельєф, контррельєф (на елементарному рівні).
- Орнамент в рельєфі (на елементарному рівні). Розвиток відчуття ритму.
- Способи та прийоми декорування керамічних виробів.

Практична частина:

- Ліплення посуду за мотивами української кераміки з натури та за задумом.
- Виготовлення декоративних пластин, медальйонів.
- Ліплення за мотивами народної іграшки, основні прийоми ліплення народних іграшок та сувенірів.
- Ліплення різних видів рельєфів: горельєф, барельєф, контррельєф. Виготовлення декоративних пластів та кахлів.
- Прикрашання виробів декоративними наліпами, способами прошкрябування, штампування.

2.4. Екскурсії, виставки, ярмарки, свята (2 год.)

Збагачення емоційного досвіду. Набуття досвіду цілеспрямованого естетичного сприймання під час відвідування виставки. Набуття досвіду власної виставкової діяльності.

Підсумок (2 год.)

Підсумкова виставка кращих робіт вихованців другого року навчання.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- правила безпеки життєдіяльності;
- основні інструменти і матеріали для ліплення та правила безпечного користування ними;
- способи та прийоми ліплення;
- об'ємні геометричні форми, зв'язок основної форми та її частин;
- основні правила роботи з натурою, скульптурне сприймання предметів;
- основи створення сюжетів у ліпленні, взаємозв'язок елементів зображення для створення сюжету;
- поняття «ужиткове мистецтво», значення кераміки в побуті, основні види декоративно-прикладного мистецтва, особливості української народної кераміки;
- поняття про рельєф, види рельєфу, орнамент у рельєфі;
- найпростіші способи та прийоми декорування керамічних виробів.

Вихованці мають уміти:

- раціонально організувати та прибирати робоче місце;
- створювати виразні образи конструктивним, пластичним, комбінованим способами;
- використовувати різні прийоми роботи з глиною: розкачувати пласт, обробляти пальцями шматочки глини, витягувати основні частини, міцно з'єднувати частини, згладжувати поверхню вологим пальцем, прошкрябувати стекою, робити рельєфні наліпи; надавати виліпленим фігурам стійкості;
- працювати з натурою та за задумом, враховувати пропорції, пластику форми;
- створювати складні за будовою предмети, ліпити предмети з декількох частин однакової та різної форми;

- створювати сюжетні композиції з власного досвіду та за мотивами казок, доводити задум до кінця;
- розуміти взаємозв'язок елементів зображення під час створення сюжету, відбирати суттєве, об'єднувати декілька предметів однією підставкою для створення сюжету;
- ліпити посуд, іграшки за мотивами української кераміки;
- виготовляти декоративні пластини, медальйони;
- ліпити різні види рельєфів (барельєф, горельєф, контррельєф);
- прикрашати власні вироби, використовуючи засвоєні способи та прийоми.

Вихованці мають набути досвід:

- безпечного користування інструментами та матеріалами при роботі з глиною;
- створення нескладних предметів та сюжетних композицій за зразком та власним задумом з використанням різних способів та прийомів роботи, доводячи роботу до кінця;
- роботи в колективі;
- участі у виставковій діяльності.

Третій рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	2	-	2
Розділ 2. Ліплення	20	48	68
2.1. Предметне ліплення	6	16	22
2.2. Сюжетне ліплення	8	14	22
2.3. Декоративне ліплення	6	16	22
2.4. Екскурсії, виставки, ярмарки, свята	-	2	2
Підсумок	2	-	2
Разом	24	48	72

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год.)

Знайомство з планом та завданнями гуртка. Перегляд виставки робіт вихованців арт-майстерні. План роботи на рік. Організація робочого місця. Закріплення правил поведінки, техніка безпеки.

Розділ 2. Ліплення (68 год.)

2.1. Предметне ліплення (22 год.)

Теоретична частина:

- Способи ліплення з глини (конструктивний, пластичний комбінований) – вправління та вдосконалення навичок.

- Різноманітність форм навколишнього світу. Взаємозв'язок основної форми та її частин – закріплення та розширення знань, розвиток самостійності у виборі теми і способу ліплення.
- Робота з природою: пропорції, пластика форми, скульптурне сприймання предметів (вдосконалення навичок).
- Робота за задумом: розвиток зорової пам'яті, фантазії (вдосконалення навичок).

Практична частина:

- Створення виразних образів з глини конструктивним, пластичним, комбінованим способами.
- Вдосконалення навичок обробки пальцями шматочків глини, використання основних прийомів ліплення: відщипування, розкатування, сплющування, вдавлювання, відтягування, прищипування, притискування, наліп, проश्यकрування; з'єднання частин, згладжуванням поверхні вологим пальцем; надання виліпленим фігурам стійкості.
- Ліплення предметів з природи, передача основних пропорцій, пластики предметів, співвідношення елементів композиції, передавання предметів правдоподібно.
- Ліплення за уявленням складних за будовою предметів, враховуючи взаємозв'язок основної форми та її частин.

2.2. Сюжетне ліплення (22 год.)

Теоретична частина:

- Створення сюжетів у ліпленні. Взаємозв'язок елементів зображення для створення сюжету.
- Рух у скульптурі (в доступній формі).
- Розвиток творчої уяви, фантазії, вміння відбирати суттєве в обраній композиції.

- Особливості споглядання скульптурної композиції (круговий огляд).

Практична частина:

- Об'єднання кількох предметів для створення сюжету.
- Передача руху в доступній формі, з урахуванням пропорцій частин тіла.
- Створення нескладних сюжетних рельєфів.

2.3. Декоративне ліплення (22 год.)

Теоретична частина:

- Поняття «ужиткове мистецтво». Кераміка в побуті (закріплення та розширення знань).
- Українська народна кераміка (уточнення та розширення знань).
- Народна іграшка (закріплення та розширення знань).
- Рельєф, види рельєфу: горельєф, барельєф, контррельєф (закріплення та розширення знань).
- Орнамент в рельєфі (на доступному рівні). Розвиток відчуття ритму.
- Способи та прийоми декорування керамічних виробів.
- Робота з ескізами.

Практична частина:

- Ліплення посуду за мотивами української кераміки з натури та за задумом.
- Виготовлення декоративних пластин, медальйонів.
- Ліплення за мотивами народної іграшки, основні прийоми ліплення народних іграшок та сувенірів.
- Ліплення різних видів рельєфів: горельєф, барельєф, контррельєф. Виготовлення декоративних пластів та кахлів.
- Прикрашання виробів декоративними наліпами, способами прошкрябування, штампування.

2.4. Екскурсії, виставки, ярмарки, свята (2 год.)

Збагачення емоційного досвіду. Набуття досвіду цілеспрямованого естетичного сприймання під час відвідування виставки. Набуття досвіду власної виставкової діяльності.

Підсумок (2 год.)

Підсумкова виставка робіт вихованців початкового рівня навчання.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- правила безпеки життєдіяльності;
- основні інструменти і матеріали для ліплення та правила безпечного користування ними;
- способи та прийоми ліплення;
- об'ємні геометричні форми, зв'язок основної форми та її частин;
- основні правила роботи з натурою, скульптурне сприймання предметів;
- основи створення сюжетів у ліпленні, взаємозв'язок елементів зображення для створення сюжету;
- поняття «ужиткове мистецтво», значення кераміки в побуті, основні види декоративно-прикладного мистецтва, особливості української народної кераміки;
- поняття про рельєф, види рельєфу, орнамент у рельєфі;
- способи та прийоми декорування керамічних виробів.

Вихованці мають уміти:

- раціонально організувати та прибирати робоче місце;
- створювати виразні образи конструктивним, пластичним, комбінованим способами, самостійно обираючи спосіб ліплення;

- використовувати різні прийоми роботи з глиною: розкачувати пласт, обробляти пальцями шматочки глини, витягувати основні частини, міцно з'єднувати частини, згладжувати поверхню вологим пальцем, прошкрябувати стекою, робити рельєфні наліпи; надавати виліпленим фігурам стійкості;
- працювати з натурою та за задумом, враховувати пропорції, співвідношення елементів композиції, пластику форми, передавати предмети правдоподібно;
- ліпити складні за будовою предмети, враховуючи взаємозв'язок основної форми та її частини;
- створювати сюжетні композиції з власного досвіду та за мотивами казок, доводити задум до кінця;
- розуміти взаємозв'язок елементів зображення під час створення сюжету, відбирати суттєве, передавати рух, об'єднувати декілька предметів однією підставкою для створення сюжету, створювати нескладні сюжетні рельєфи;
- працювати з ескізами;
- ліпити посуд, іграшки за мотивами української кераміки;
- виготовляти декоративні пластини, медальйони;
- ліпити різні види рельєфів (барельєф, горельєф, контррельєф);
- прикрашати власні вироби, використовуючи засвоєні способи та прийоми.

Вихованці мають набути досвід:

- безпечного користування інструментами та матеріалами при роботі з глиною;
- створення предметів та сюжетних композицій з використанням різних способів та прийомів роботи, доводячи задум до кінця;
- цілеспрямованого естетичного сприймання творів мистецтва;
- роботи в колективі;
- власної виставкової та конкурсної діяльності.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ ТА ІНВЕРТАР

Обладнання	Кількість
Основне обладнання	
Кімната для занять (добре освітлена, у відповідності до санітарних правил і норм)	1 шт.
Підсобне приміщення для зберігання необхідного обладнання, художніх матеріалів.	1 шт.
Столи для занять	10 шт.
Стільці	20 шт.
Дошка демонстраційна	1 шт.
Комп'ютер	1 шт.
Проектор	1 шт.
Муфельна піч	1 шт.
Для практичних занять	К-ть на 1 дитину
Глина	5 кг
Дошка	1 шт.
Посуд для води	1 шт.
Ганчірка	1 шт.
Стеки	3 шт.
Шило	1 шт.
Прості олівці	2 шт.
Гумка	1 шт.
Папір	2 уп.
Фарби гуаш	1 наб.
Пензлі	3 шт.
Серветки та рушники	2 уп.
Науково-популярна та довідкова література	За необхідністю
Зразки виконання робіт	За необхідністю
Для виставкових робіт	
Лак (нетоксичний на водній основі)	1 банка
Підставки для робіт/ стелажі	1 шт. на групу
Тканини для оздоблення - драперії	

ЛІТЕРАТУРА

1. Азбука почуттів. Програма комплексного естетичного розвитку дітей дошкільного віку та молодших школярів. Укладач: Красний Ю. О. – К.: Просвіта, 1993.
2. Аракчеев Ю., Хайлов Л. Чудеса из глины. – М., 1980.
3. Боголюбов Н. С. Лепка на занятиях в школьном кружке. – М., 1979.
4. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку « Я у Світі» / Наук. ред. та упоряд. Кононко О. Л. – 2-ге, випр. – К.: Світич, 2008.
5. Гоголев О. Б. Лепим из глины. – М.: Профиздат, 2009.
6. Горичева В., Нагибина М. Сказку сделаем из глины, теста, снега, пластилина. – Ярославль, 1998.
7. Дитина. Методичні рекомендації до програми виховання і навчання від 3 до 7 років / Наукове керівництво: Проскура О. В., Кузьменко В. У. – Тернопіль: Богдан, 2004.
8. Дитина. Програма виховання і навчання від 3 до 7 років / Наукове керівництво: Проскур О. В., Кочина Л. П., Кузьменко В. У. – Тернопіль: Богдан, 2003.
9. Доронова Т. М., Якобсон С. Г. Навчання дітей ліплення. – К., 1992.
10. Конышева Н. М. Лепка в начальных классах. – М.: Просвещение, 1985.
11. Масол Л. М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів/ Масол Л. М., Гайдамака О. В., Белкіна Е. В., Калініченко О. В., Руденко І. В. – Х.: Веста – Ранок, 2006.
12. Федоров Г. Послушная глина. – М.: АСТ-пресс, 1997.
13. Хессенберг К. Скульптура для начинающих. – М.: АРТ-РОДНИК, 2006.
14. Халезова Н. Б. Народная пластика и декоративная лепка в детском саду. – М., 1984.
15. Халезова Н. Б., Курочкина М. О., Пантюхина Г. В. Лепка в детском саду. – М., 1986.